

Mojžíšova písnička o Boží cestě naším světem

Převod materiálu

Tomáš Trusina

Pořadí v lekci

33

Téma

Tóra se uzavírá a zní dál

Cíle

- Děti potkají Mojžíše jako svědka, jehož slova jsou nosná i pro další generace.
 - Děti zažijí, že slova „zákona“ nás provázejí a orientují jako písnička.
 - Děti si uvědomí, že konkrétní příběh Vyvedení je Hospodinův příběh pro nás i svět okolo.
-

33.1 Pro učitele

Biblický text: Dt 30,15–20; 31,1–8.14–21; 32; 34,1–12

33.1.1 Výkladové poznámky

- *Předložil jsem ti život i smrt (30,19)*: jde o závažné rozhodnutí. To, co Hospodin nabízí, směřuje posluchače k životu. Zároveň varuje před tím, co má zhoubné důsledky. Tímto způsobem je osvětlena *funkce zákona jako směrnice k životu, svobodě a lidskosti*. Proto Mojžíš znovu sumarizuje závěry předcházejících slov a nařízení — jde o závažné věci: o požehnání, nebo zločinení (Dt 27).

„Kniha tohoto zákona“, tj. Tóry, a „smrt“, tj. konec existence Božího lidu v zaslíbené zemi, jsou motivy, jež souzní se závěrem Předních proroků, tedy 2. Královskou, kde se vypráví o asyrském a pak babylonském zajetí a pádu Jeruzaléma přesně ve stylu Deuteronomia. Nejde o zázračnou odpověď, ale o vyznání — tenhle prozatímní konec není důsledkem nepřítelův shody okolností, „spiknutím ďáblů“ či síly boží vítězných velel, ale důsledkem našeho odpadu od Hospodina. Není to sebemrskačství ani moralizování někoho jiného, ale kající vyznání — to my jsme porušili smlouvu, vybrali si „cestu smrti“. A právě do této bezútěšnosti zní jako evangelium, že navzdory rozprášení a zajetí tomu nepěstal Hospodin nepěstal být naším vysvobozujícím Bohem, Bohem vysvobozujícím, ani v rozprášení a zajetí. „Slova této Tóry“ jsou ukazatelem k životu stále dál.

- *„Nepřejdeš tento Jordán“ (Dt 31,2)*: Jordán není myšlen zeměpisně, ale spíš jako řeka, která „teče mezi Tórou a proroky“. Kniha slov, předávaných lidu skrze Mojžíše, se uzavírá. Jeho poslední slova (zejména Dt 27–34) ovšem mluví právě do zaslíbené země a týkají se toho, jak se slovy „tohoto Zákona/tóry“ naloží Jozue a všichni Izrael. Posluchač má sledovat, zdali platí, že „jak se z pouště a Tóry volá, tak se zpoza Jordánu, ze zaslíbené země ozývá.“ Tento princip „uzavřenosti kánonu“ odráží pak i vyprávění o konci proroka Eliáše, ztělesňujícího druhý díl hebrejské bible — Proroky: Když je se svým posláním hotov, i on jde přes Jordán „zpátky“ do pouště, aby si ho — podobně jako Mojžíše — vzal Hospodin k sobě. Takto pak rozumí tomuto motivu i evangelisté, když na hoře promluví nechtávající oslaveného Ježíše promlouvat s Mojžíšem a Eliášem. Toto „nasměrování slov do budoucnosti“ se pokoušíme vystihnout v přepravě pro mladší školní věk.

- *Porušení svatosti (Dt 32,51)*: Mojžíš není „starozákonní svatý“ ve smyslu dokonalého ?lov?ka, který pat?í spíš na nebesa než mezi lid. Je sou?ástí lidu, který znesv?coval svou nevírou Boží sliby a ?iny.
- *Bu?te rozhodní*: tak jako Mojžíš povzbuzoval pr?zkumníky jdoucí do zaslíbené zem? (Nu 13), povzbuzuje nyní podobnými slovy lid a svého nástupce Jozua. Rozhodnost se týká v?rnosti slov?m Tóry. (viz Jz 1,6–7)
- *Zaslíbená zem? je d?dictví (31,7)*, tzn. zem? sv??ená. Není to ko?ist, ani prost?edek ke spekulování. Je d?dictvím od Hospodina, proto má každý nárok na p?iblížn? podobné podmínky k životu. D?dictví je závazkem k odpov?dnému užívání pro všechny Izraelce.
- *Mojžíš vidí z hory Nebó* celou zaslíbenou zemi (34,1). Tak Hospodin stvrzuje, že jeho zaslíbení dané již praotc?m (34,4), se plní.
- *Mojžíšova smrt*: umírá jako Boží p?ítel, sv?dkem jeho konce je jen Hospodin. Izrael neuctíval mrtvé a nestav?l jim památníky, ani pam?tní desky na domech. V této souvislosti je dobré p?ipomenout, že Mojžíš ustanovuje svátek, který má slavit Izrael jednou za 7 let (Dt 31,10) — ?tení zákona. O Božích ?inech s lidmi se Izrael dovídal p?i t?chto svátcích. Sedmiletý rytmus není zas tak dlouhá doba — podobn? se dnes staršovstvo st?ídá po 6 letech, volby a vyhlašování volebních program? po ?ty?ech letech.

Mojžíšova píse? (Dt 32)

- *Perspektiva písn? je konkrétn?-univerzalistická*: konkrétní v tom, že rekapituluje i p?edkládá p?íb?h Hospodina jako Boha, který to, ?ím je (zjevuje své jméno), dává konkrétn? najevo v konkrétním p?íb?hu vyvoleného lidu, po?ínaje vysvobozením. V tom je jeho velikost (v. 3), v?rohodnost (v. 4) i otcovství (v. 6). Adresáty a sv?dky této písn? o Boží cest? tímto sv?tem ovšem není jen Izrael, ale „nebesa a zem?“, tj. celé stvo?ení (v. 1). P?ed jejich tvá?í zní sv?dectví o tom, kým je Hospodin pro ?lov?ka.
- *Nejprve je d?ležit? nezapomínat, rozpomínat se, tj. zp?ítom?ovat si* (v. 7) ?iny, již pat?í k oblouku tohoto p?íb?hu, jenž je páte?í Tóry: vyvolení z lásky (v. 8.11), vysvobození, vedení pouští a p?edevším jedine?nost Hospodinovu. Žádný jiný b?h se takhle neprojevil a neprojeví (12–14).
- *Ješúrún ztu?n?l* (v. 15): Ješúrún, tj. „p?ímý, správným sm?rem ukazující“ nár?dek. Jeho ztloustnutí je poetickým vyjád?ením nejen pro nev?k, ale p?edevším pro *zapomenutí* na Hospodina i na vlastní poslání (v. 18), odpad k cizím boh?m (16–17), porušení smlouvy s Jedine?ným.
- Porušení smlouvy vyvolalo *hn?v Jedine?ného*. Nepopisuje se tu obecný mechanismus viny a trestu, ale prorocky se vyznává: porušili jsme mnohonásobn? smlouvu, zranili toho, jemuž záleží skrze nás na celém stvo?ení, a tím ho zranili. (v. 21) Proto nás rozptýlil. Rozptýlení (v. 26) znamená ztrátu životaschopnosti, cíle i smysluplného celku. Protože v p?ípad? Izraele jde o zjevení Božího p?íb?hu, nez?stane rozptýleným napo?ád (v. 27).
- *Co je v této situaci nejmoud?ejší?* (v. 29) *P?ijmout soud* (tj. rozptýlení a zajetí) (v. 36) a zároveň *naslouchat slov?m Tóry* a následovat sm?r, kterým ukazují. P?ijmout soud znamená zhlédnout i slitovnou Hospodinovu tvá? nad bezmocí rozptýlených (v. 36nn).
- *Cíl písn?* je prohlédnutí, naz?ení, že *jen Hospodin je Bohem pro vyvolený lid a žádný jiný* (v. 39). Nejde tu o monoteismus typu „v jednoho boha v?íiti budeš“, ale o d?v?ru tomuto jednomu Bohu a p?íb?hu jeho cesty, a o p?íjetí nové spoluzodpov?dnosti za toto Boží dílo p?ed tvá?í gójím, tj. t?ch, mezi n?ž je lid smlouvy postaven a poslán. Oni se mají vpsledu zaradovat z toho, že Hospodin dá svému lidu zas povstat. (v. 43).
- *Zpracování pro d?ti* rozeznává tyto motivy v rámci jednotlivých slok písn? *B?h je náš Pán a král*. Píse? je zpracováním 95. žalmu, který je výsledkem stejného pohledu na p?íb?h Izraele a jeho nev?rnost jako píse? Mojžíšova.

32.1.2 Úskalí

- *Mojžíšova výjimečnost* je naznačena titulem proroka. Prorok slyší slovo Hospodinovo, proto bezprostředně rozmlouvá tváří v tvář s Hospodinem (Dt 34,10), i když i Mojžíš zahlédl pouze Hospodinova záda (Ex 33,17–23), ať mluvil tváří v tvář (Ex 33,11). Jde o bezprostřední vystavenost slovu. Tato bezprostřednost je skrze dar Ducha svatého (v NZ) nabídnuta každému vřícím.
- Nepohlédněte, že v *textu Deuteronomia* je napořád oslovován *Boží lid jako celek*. Jde především o sebekritický pohled na „cestu církve“. Nepřenášejme deuteronomistické pojetí pokání, viny a přijetí trestu mechanicky do sféry odpovědnosti jednotlivce za důsledky jeho rozhodování.

32.1.3 Odkazy

Miskotte, Kornelis H.: *Edda a Tóra*. Benešov: Eman, 2004; zejm. 99–101.

Miskotte, Kornelis H.: *Biblická abeceda*. Heršpice: Eman, 1996; kap. *Jméno*.

Linder, Nico ter: *Povídá se... podle Tóry*. Benešov: Eman, 2015; kap. *Mojžíšova smrt*.

32.2 Pro děti

32.2.1 Předškolní děti

Zahrejte si s dětmi variantu tiché pošty. Děti rozestavte do kruhu. Jeden druhému opakuje „on chce též s námi být, děti své on miluje“, popř. „jeho slovům rozumíme, proto chceme za ním jít“. Napište výsledek předávání tohoto poselství na papír a porovnejte se správnou (převodní) verzí. Na rozdíl převodní a výsledné verze ukažte, kam to vede, když zkomolíme to nejdřívejší, co o Pánu Bohu máme dosvědovat.

Máte-li k dispozici zahradu, můžete děti rozdělit na dvě skupiny — jedna je s Mojžíšem v poušti a „volá“, druhá je za Jordánem v zemi zaslíbené — poslouchá a přijímá volání. Jordán můžete vyznačit modrou stuhou apod. Pak můžete volat vřty připomínající vysvobození a cestu do zaslíbené země (Byli jsme otroky v Egyptě a Hospodin nás vysvobodil — udělal to ze své lásky — nadávali jsme, že máme žízeň, on nám dal vodu — měli jsme hlad a dostali jsme manu — ukazoval nám cestu, když jsme bloudili — tak nám i mnoha dalším ukazuje svou cestu v tomto světě...) Vřty upravte podle toho, kolik skupina zná. Popř. můžete stát v poušti sami (jako Mojžíš) a děti rozdělit po skupinkách či dvojicích — a porovnávat, kolik slov zachytily a zapamatovaly si správně.

Po hře ukažte dětem obrázek svitku — Tóry. Sem zapsal Mojžíš příběh vyvedení a cesty pouští. Mojžíšův příběh skončil v poušti, před Jordánem, ale slova jeho písničky si mají nést sebou dál.

Nakonec zazpívejte *Bůh je náš Pán a Král* opakovacím způsobem: jeden předzpívá a ostatní společně opakují.

Pomůcky: Flipchart, fixy, obrázek Tóry, píseň *Bůh je náš Pán a Král* (BTS 2, EZd 607).

32.2.2 Mladší školní děti

Vyprávění pracuje s písní Bůh je náš Pán a Král (v mírně upraveném znění). Vždycky když na zpěv dojde, vypravěč předzpívá a děti s ním předzpívané zopakují. Jako motivace můžete využít rozhovor o volání:

Už jste někdy zkoušeli volat, aby se to neslo co nejdál?

Kde se vám to dařilo nejlíp?

Bylo to z legrace?

Potřebovali jste si něco vyzkoušet?

Ke komu mělo vaše volání dolehnout? Doneslo se k němu?

Na hranici zaslíbené země

Izraelský lid stojí po čtyřiceti letech na hranici zaslíbené země. Dovedl je tam kdo? (Mojžíš). Ale Mojžíš s nimi dál nepůjde. Nepůjde žeku, která odděluje poušť a zaslíbenou zemi. Zůstane na poušti — sám. Ale předitím, než se se svým lidem rozloučí a Hospodin si ho vezme k sobě, musí ještě svému lidu něco povědět.

Mojžíš si zavolal Izraelce a řekl jim: Vidíte, že jsme došli tam, kam jsme vám slíbil dojít. Tady teď končí všechny díly mých příběhů. (Kolik je těch dílů? Pět.) Vypráví se v nich o stvoření světa a člověka — o povolání Abrahama a Izáka a Jákoba — o otroctví v Egyptě — o vyvedení — daru Zákona — putování pouští. Teď, když jsme došli k hranicím země zaslíbené, se kniha mých příběhů zavírá. Já zůstanu na tomhle břehu Jordánu. Ale odsud z pouště teď zazní píseň. Hlasitá a důležitá píseň: Písníčka o Boží cestě naším světem. Budu vás ji teď učit — a musíte ji zpívat překně nahlas. Aby zněla přes tu žeku — až do zaslíbené země:

/: Bůh je náš Pán a Král, zpívejme mu píseň chval. :/

To bylo málo nahlas, říkal Mojžíš. Tu písníčku o Boží cestě naším světem musí být slyšet daleko za žeku. A musí ji uslyšet nebe i země. To všechno jsou teď naši posluchači. Tak ještě jednou, a pořádně nahlas:

/: Bůh je náš Pán a Král, zpívejme mu píseň chval. :/

Proč tu píseň zpíváme

Víte, proč ji zpíváme? Aby byla slyšet tak daleko a tak vysoko? Aby teď všichni uslyšeli — jak putuje náš Bůh světem. On k té cestě potěbuje především a hlavně lidi. Tohle teď má slyšet i vysokánské nebe a země široko daleko, i všichni ostatní lidé.

Všichni mají uslyšet: Kudy vede cesta Hospodina, Boha našeho? Je to ta cesta, po které vede nás, svůj lid. A jeho pozvání „pojďte mou cestou“, to co nám slíbil a splnil, to je slovo pevné jak skála. Všichni kolem, všichni poslouvejte: Na té cestě, co začala s Abrahamem a nabrala správný směr s Mojžíšem, na ní ukázal Hospodin, kudy vede jeho cesta naším světem. A proto my, jeho lid — teď:

/: S písní k němu přistoupíme, píseň všechno vypoví :/

A teď celou první sloku:

/: Bůh je náš Pán a Král, zpívejme mu píseň chval. :/

/: S písní k němu přistoupíme, píseň všechno vypoví. :/

Jak jsme se tu vzali

Překně to zpíváte, chválil Izraelce Mojžíš. A tak si teď zopakujme a připomeňme, jak jsme se tu u Jordánu, na hranicích zaslíbené země vlastně vzali:

Hospodin nás našel v úplné pustotě a prázdnotě. Žili jsme v místech, kde se nedalo žít. V otroctví, v Egyptě. Stal se nám Bohem ze svého slitování a lásky. Na poušti se o nás staral jako matka pečující o dítě. Co jako matka! Jako orlice, když pečující o své mláďata! Víte, jak to dělá? Celé dny se vznáší nad hnízdem a chrání mláďata a když je potřeba je přestřehovat, nese je na svých křídlech. Tak nás střeží Hospodin. Jsme pro něj vzácní jak zřetelnice vlastního oka... A tak už pojďte honem zpívat o té jeho cestě:

/: Hospodin chrání nás, všechno v rukou drží svých. :/

/: P?ítomen je vždy a všude, nikdo se mu neztratí. :/

/: On chce též s námi být, d?ti své on miluje. :/

/: Jeho slov?m rozumíme, proto chceme za ním jít. :/

Cht?li jste vždycky za ním jít?

To jste te? zazpívali moc hezky, chválil Mojžíš Izraelce. „Jeho slov?m rozumíme, proto chceme za ním jít...” Jenomže, je to úpln? pravda? Vzpome?te si na tu cestu, cht?li jste vždycky za ním jít?

Izraelc?m najednou p?estalo být do zp?vu. Vzpomn?li si, kolikrát Mojžíšovi nadávali a k?i?eli, že ta pouš? je hrozná, že s tím jeho Hospodinem stejn? nikam nedojdou, že už se na n? ur?it? vykašlal.

A Mojžíš pokračoval: Ale práv? proto vás Hospodin s takovou láskou a trp?livostí vedl, abyste tohle pořádk? dál zpívali pro sebe i pro všechny okolo: Jeho slov?m rozumíme, proto chceme za ním jít...

A já te? musím zpívat hodn? nahlas, aby to bylo slyšet dál za ?ekou v zemi zaslíbené:

/: N?kdy jsme vzpurní též, vlastní cestou chceme jít. :/

/: Tvo?íme si vlastní bohy a jim slep? v?ííme. :/

P?ežraní zapomenou

Zpíváte tahle slova s chutí a vervou? Moc ne? Ani se vám nedivím... Ale, pokračoval Mojžíš, vzpome?te si na tuhle písni?ku, až se vám tam bude da?it nadmíru dobře. Vy jste te? všichni trochu hubení: každý den jsme museli ujít kus cesty. Nikdo nepadl hlady, ale nikdo ani neztloustl.

Vám se tam za ?ekou povede dobře. Ovce a krávy se v klidu napasou š?avnaté trávy a já tuším, že vám tam naroste pupek. Vy se budete t?mi dobrotami země zaslíbené, tím tu?ným masí?kem p?kn? p?ežírat! A v té chvíli zapomenete na tu zvláštní Hospodinovu cestu. Opustíte Boha, který vás svou láskou vypiplal jako sv?j lid, a začnete si hledat jiné bohy. A budete d?lat jeden druhému hrozn? v?ci, jen abyste se m?li co nejlíp. Jenže:

/: Tak se nám ztrácí cíl, naše š?stí uniká. :/

/: Hospodinu ztrácíme se, jeho cestu nechceme znát. :/

Z?stává v?rný, i když my jsme nev?rní

A zpíváte *tahle* slova s chutí a vervou? Moc ne? Ani se vám nedivím... Ale, pokračoval Mojžíš, tady ta písni?ka ještě nekon?í. Protože o ?em je ta písni?ka? Je o lidském nevď?ku? O tom, jak na Hospodina zapomínáme?

Pro? ji zpíváme tak nahlas, aby ji bylo slyšet doširoka kolem?

Je to Písni?ka o Boží cest? naším sv?tem! O Boží v?rnosti, i když my jsme nev?rní.

A tak i když se nám ztrácí cíl, protože chceme všechno jen pro sebe a jeho cestu nechceme znát — daleko hlasit?ji musí znít n?co jiného: On tu cestu, *jeho* cestu, na které vede *nás*, s námi dokon?í! A tak, pozor! Poslední sloka!

/: On je Pán, hledá nás, zpívejme mu píseň chval. :/

/: S písní k němu přistoupíme, píseň všechno vypoví. :/

A vždycky, když nás z našeho zabloudění najde, budou se veselit i všichni okolo. Protože to je dobré znamení i pro nás. Když nás teď zas našel a otevřel nám oči a dal sílu jít dál — teprve teď je jasné, kudy vede Boží cesta naším světem.

Pomůcky: Píseň *Bůh je náš Pán a Král* (BTS 2, EZd 607). Děti mohou hlasitost písně doprovodit na Orffovy nástroje.

32.2.3 Starší školní děti

Nachystejte si papír na malé svitky (např. formát 8×15 cm). Ať každé dítě napíše na jeden papír přibližně slovo, sloku písničky z přibližně vyvedení a cesty pouští, které jim připadá důležité. Potom ať papír z obou stran sroluje, aby vznikl svitek. Svitky shromáždíte. Potom si můžete sednout zády k dětem, dívat se na mapu zaslíbené země. Děti k vám zezadu přistupují, louží se s „Mojžíšem“, který do země nevejde. Každému vnučujete některý svitek. Potom děti ze svitku předčítají — a přetěně si odnesou sebou domů.

Pomůcky: Papír na svitky, pastelky, mapa. Scénu přikně popisuje Nico ter Linden v poslední kapitole knihy *Povídá se... podle Tóry*.

32.2.4 Přesah

Církev a Izrael: Tohle zpíval Mojžíš Izraeli před Jordánem v poušti, aby to bylo slyšet do zaslíbené země. K nám takhle písnička dolehla díky Ježíši Kristu. On nám (kteří k milovanému Izraeli nepatřili) vyřídil, že nemusíme být jen posluchači a diváci (v hledišti), ale můžeme se připojit k těm na jevišti. A on také ztlesnil to Boží pozvání pro všechny zbloudilé. Proto tu Mojžíšovu písničku zpíváme s malou obměnou v 5. a 6. sloce — ale jinak se stejnou vervou — i pokorou.

Zapomínání Mojžíšova píseň varuje před zapomínáním na skutky, resp. vyprávění, které ukazují k lidskosti a svobodě podle Božího záměru. Jaké zapomínání hrozí nám? (Zapomenout na kamaráda, který pomohl — na člověka, který se postavil v číně — zapomenout, že se máme dílit s potřebnými — s příchozími.) Víte, kdo to byl Přemysl Pitter? Martin Luther King? Skupina Berani? Čím ukazovali ke svobodě, překonávali strach, bezradnost, nenávist? (Znají-li děti, můžete doplnit otázkami: Učili jste se o nich ve škole? Má církev připomínat lidi, na které se ve škole zapomíná?)

Tóra jako ukazatel Mojžíš zpívá o přibližných Tóry ne jako o odbyté dávné historii, ale jako o inspirujícím ukazateli. Myslíte, že nám Tóra ukazuje odpověď na otázky: Máme se vždy dívat názorem v číně? Je správné dílit se o bohatství? Je správné přijímat uprchlíky a přistěhovalce? Je to v pořádku hodnotit lidi podle barvy pleti — velikosti majetku a příjmů? Je správné podplácet? Je správné očekávat Boží odpuštění, když provedeme něco zlého? (Otázky doplňte podle aktuální situace a skladby dětí. Nenechte je jen hádat, ale zkuste dohledat v Mojžíšových knihách přibližně, který stanovisko podporuje.)

32.3 Liturgie

32.3.1 Píseň

Bůh je náš Pán a Král (EZD 607, BTS 2); *K svobodě je dlouhé putování...* (SV 135); *Před tvou tvář, Pane* (SV 276); *Neskládejte v mocných naději* (SV 215, 1. a 2. sloka); *Mému Bohu patří země* (BTS 13); *Bojujte dál* (SV 17); *Rok za rokem* (SV 286); *K tobě duši pozdvihuji* (EZ 25); *Někdo mne vede za ruku* (BTS 22; SV 210);

32.3.2 Biblický text k zapamatování

Přiznejte velikost našemu Bohu. On je Skála. Jeho dílo je dokonalé, na všech jeho cestách je právo. Bůh je vnímavý a bez podlosti, je spravedlivý a přímý. (Dt 32)

32.3.3 Rituál

Volný jsem, volný jsem, Bohu díky, volný jsem.

32.3.4 Okénko do bohoslužeb

Využijte motivaci pro mladší školní věk.

32.3.5 Modlitba

Zpíváme ti jako svému věrnému Bohu, náš Pane. Je to divné, vždyť nejsme o nic bohumilejší než ostatní lidé. I když jsme tolikrát zmateni, přece jsi nás oslovil, pozval a zaujal, abychom sledovali, kudy vede cesta tvého díla. Děkujeme, že jsme to mohli uslyšet. Že jsme mohli poznat hloubku a sílu tvého zájmu o člověka. Že jsme pravidelně voláni sledovat tvůj životodárný příběh. Amen.

Cílová skupina

[Předškolní](#)

[Školní](#)

[Starší školní](#)

Katechetické cykly

[Dál přece nejdeme sami I \(Od stvoření k Josefovi + Od Mojžíše k Rút\)](#)

Biblický odkaz (kat)

[Deuteronomium 30,15–20](#)

[Deuteronomium 31,1–8](#)

[Deuteronomium 31,14–21](#)

[Deuteronomium 32](#)